

DATUM	24 september 2013	NUMMER PS	PS2013RGW08
AFDELING	UFL	COMMISSIE	RGW
STELLER	I. Kokje / M. Hoevenaars	DOORKIESNUMMER	2907 / 3440
REGISTRATIENUMMER	80EBC010	PORTEFEUILLEHOUDER	Krol

Titel : Hoofdlijnennotitie Natuur en Bestuursovereenkomst Grond

Inhoudsopgave

Besluit pag. 6

Toelichting pag. 7

Bijlage(n):

1. Hoofdlijnennotitie Natuur, incl. financiële onderbouwing
 2. Convenant Manifestpartijen
 3. Bestuursovereenkomst Grond
 4. Advies Commissie Jansen-2
-

Aan Provinciale Staten,

Inleiding

Voorgeschiedenis

In het Bestuursakkoord natuur, en twee aanvullingen daarop, hebben wij eind 2011 afspraken gemaakt met het Rijk over decentralisatie van het natuurbeleid. In dit bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt over onder meer de realisatie van de herijkte EHS en de financiering van het natuurbeheer. De realisatie van de herijkte EHS wordt volgens het bestuursakkoord primair gerealiseerd via ruiling en verkoop van reeds eerder verworven grond (het 'grond-voor-grond-principe'). De Commissie Jansen heeft in haar eerste advies een verdeling gemaakt van de opgave en dekking over de provincies. Daarbij heeft de commissie onder meer duidelijk gemaakt dat deze afspraken onvoldoende waren om de internationale afspraken over natuur na te kunnen komen. Het Kabinet Rutte-2 investeert nu extra geld in natuur. Met het nu beschikbaar komende extra geld verdeeld in het 2^e advies van de commissie Jansen lijkt realisatie van de internationale afspraken en de herijkte EHS haalbaar te worden.

Essentie / samenvatting

Het Rijk stelt de komende jaren tot 2027 via het Provinciefonds extra geld beschikbaar voor het natuurbeleid (€ 100 mln in de jaren 2014 en 2015, € 300 mln in de jaren 2016 en 2017 en € 200 mln in de jaren daarna tot 2027). Naar aanleiding van de nieuwe voornemens van het Kabinet Rutte-2 ten aanzien van natuur heeft het Rijk in overleg met de provincies en maatschappelijke organisaties een nieuwe Hoofdlijnennotitie Natuur ("Natuurpact ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland") voorbereid. Met deze notitie zijn afspraken gemaakt over het budget dat aanvullend beschikbaar komt voor de provincies voor het natuurbeleid en wordt een grotere natuurambitie nagestreefd dan het geval was in het Bestuursakkoord natuur.

Op 20 juni heeft het IPO Bestuur ingestemd met een advies van de Commissie Jansen-2 over de verdeling van de middelen over de provincies. Op basis van dit advies komt voor de provincie Utrecht gemiddeld € 18,2 mln/jr beschikbaar voor de natuuropgaven. Over deze ambitie en de inzet van dit geld hebben de provincies nadere afspraken gemaakt met de Manifestpartijen (natuurorganisaties, FPG, LTO, ANWB).

Met het Rijk zijn nieuwe afspraken gemaakt over de inzet van gronden in het landelijk gebied die gekocht zijn voor de opgaven (waaronder de natuuropgave) in het landelijk gebied ('grond-voor-grond' principe). Tot 2007 werden deze gronden gekocht door het Rijk (BBL-oud), na 2007 werden deze gronden gekocht door de Provincie (BBL-nieuw). Een eerste verdeling van een deel van deze gronden is gemaakt met de commissie Jansen-1. Hierbij werd geconstateerd dat de beschikbaar gestelde gronden voor de provincie onvoldoende waren om de (gehele) natuuropgave te realiseren. Hierop volgend is afgesproken om alle gronden (met een betalingsregeling) in het landelijk gebied aan de provincies over te dragen. De commissie Jansen-2 heeft de verdeling van de resterende gronden gemaakt, waarbij de provincies in 4 tranches betalen. Voor de provincie Utrecht betekent dit een totale afdracht van € 27,1 mln. In het advies van de commissie Jansen-1 is gebleken dat in de provincie Drenthe nog een zeer forse opgave voor internationale opgaven resteert, maar dat er in deze provincie te weinig grond is om deze opgave te financieren. Daarom heeft de commissie geadviseerd dat de andere provincies een financiële bijdrage aan deze provincie leveren voor deze opgave. Aanvullend hebben de provincies daarom een afspraak gemaakt over financiering van de EHS-opgave in de provincie Drenthe. Voor Utrecht gaat het om de betaling van een bedrag van € 2,48 mln (in vier termijnen van € 0,62 mln). Deze afspraken zijn weergegeven in de Bestuursovereenkomst Grond.

Met bovenstaande afspraken komen alle rijksgronden en aanvullend rijksgeld beschikbaar voor de Utrechtse natuuropgave. In combinatie met de provinciale bijdrage aan natuur is er voldoende budget beschikbaar om de afspraken in en met de partners van het Akkoord van Utrecht, het Rijk en Europa te realiseren.

De verschillende afsprakenkaders worden hieronder nader toegelicht. De Hoofdlijnennotitie, Bestuursovereenkomst Grond en het advies van de Commissie Jansen-2 treft u als bijlage bij dit Statenvoorstel aan.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

De provincie krijgt in vier fasen de beschikking over de Rijksgronden (BBL-oud-bezit). Daardoor kan de provincie op een effectievere wijze invulling geven aan de realisatie van het natuurbeleid

Bestuursakkoord Natuur

In december 2011 heeft u ingestemd met het Bestuursakkoord Natuur hetgeen onder Rutte-1 is opgesteld. De commissie Jansen-1 heeft de precieze verdeling over de provincies gemaakt. Dit advies is in oktober 2012 vastgesteld door het IPO Bestuur.

Hoofdlijnennotitie en afspraken manifestpartijen

Het Kabinet Rutte-2 heeft in het Regeerakkoord aangekondigd € 200 mln/jr extra beschikbaar te stellen voor natuur. Samen met provincies en maatschappelijke organisaties heeft het Rijk een hoofdlijnennotitie opgesteld, waarin de natuurambities nader zijn uitgewerkt. Provincies hebben een actieve bijdrage aan deze hoofdlijnennotitie geleverd. Tevens hebben de provincies een convenant gesloten met de betrokken maatschappelijke organisaties (de zogenaamde 'Manifestpartijen').

Belangrijke verschuivingen in de hoofdlijnennotitie zijn:

- Er wordt gewerkt aan een robuustere EHS dan afgesproken in het bestuursakkoord natuur en er wordt meer tijd genomen voor de realisatie van de EHS. De verwachting is dat tot 2027 het dubbele van de in het bestuursakkoord afgesproken ontwikkelopgave gerealiseerd zal worden. Dat betekent dat landelijk minimaal 80.000 ha nieuwe natuur wordt ingericht
- Alle Rijksgronden (het BBL-oud-bezit) komt, onder voorwaarden, volledig ter beschikking aan de provincies. Afspraken hierover worden vastgelegd in de Bestuursovereenkomst Grond (zie hieronder)
- Het agrarisch natuurbeheer komt onder provinciale regie te vallen
- De beleidsintensivering wordt ingezet voor agrarisch natuurbeheer, PAS, realisatie van de ontwikkelopgave en uitvoering natuurwet. Inmiddels is duidelijk dat het Rijk voornemens is om in de jaren 2014 en 2015 € 100 mln beschikbaar te stellen, in 2016 en 2017 € 300 mln en vanaf 2018 € 200 mln/jaar.

Met de Manifestpartijen zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van de Hoofdlijnennotitie, zoals het betalen van 75% normkosten voor beheer, de realisatie van de robuuste EHS en het beheer van natuur buiten de EHS. Ook is afgesproken dat de verplichte verkoop van grond, die werd voorzien in het bestuursakkoord natuur, komt te vervallen, maar dat betreffende partijen wel een eigen bijdrage leveren.

De Hoofdlijnennotitie en de afspraken met de Manifestpartijen ondersteunen het beleid dat is uitgewerkt in Natuurbeleid 2.0.

De Commissie Jansen heeft een tweede advies gemaakt, waarin een voorstel is gemaakt van de verdeling van de € 200 mln over de provincies. Ook de € 41 mln voor DLG wordt in dit advies verdeeld over de provincies. De Commissie Jansen heeft vastgesteld dat de afspraken in de hoofdlijnennotitie meer zekerheid bieden dat de internationale natuurdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Dit advies is op 20 juni 2013 door het IPO-bestuur vastgesteld.

Op basis van beide adviezen komt voor Utrecht jaarlijks t/m 2027 € 11,2 mln (advies Jansen-2) + € 4,9 mln (advies Jansen-1) + € 2,1mln (DLG, vanaf 2015) via het Provinciefonds beschikbaar voor de natuurdoelstellingen.

Bestuursvereenkomst Grond

Met het Bestuursakkoord Natuur zijn realisatie afspraken gemaakt via het zogenaamde grond-voor-grond principe. In de Hoofdlijnennotitie zijn vervangende en aanvullende afspraken gemaakt en geconcretiseerd met betrekking tot het grond-voor-grond principe op basis van de nieuwe ambities en om daarmee de totale opgave dekkend te krijgen. Deze afspraken hebben betrekking op alle door het Rijk en Provincie gekochte gronden in het landelijk gebied. De Provincies hebben afspraken gemaakt over de verkrijging en betaling van alle gronden via de Commissie-Jansen-2 (rapporten "Provincies, natuurlijk Doen!" en "Aanvulling BBL-oud-grond" van juni 2013) en in eerder stadium rapporten Commissie-Jansen-1 ("Provincies, natuurlijk....!"). Deze afspraken zijn voor de Rijksgronden neergelegd in de Bestuursvereenkomst Grond die als bijlage is toegevoegd en ter ondertekening wordt voorgelegd.

Met de ondertekening van de Bestuursvereenkomst Grond stemmen Rijk en de provincies in met een pakket aan voorwaarden en afspraken:

1. de provincies krijgen alle Rijksgronden (BBL-oud) in bezit;
2. de provincies betalen hiertoe naar rato in vier termijnen;
3. de Provincie Utrecht betaalt in vier termijnen € 27,1 (2013: € 5,9 mln, 2014: € 6,7 mln; 2015: € 7,6 mln; 2016: € 6,7 mln);
4. de concrete afspraken voor de provincie Utrecht worden in een vaststellingsovereenkomst vastgelegd en uiterlijk eind 2013 ondertekend.

Concrete uitwerking voor Utrecht

Met deze aanvullende afspraken heeft de provincie ter realisatie van de natuurdoelstelling de beschikking over:

- de volledige gronden in het landelijk gebied gekocht na 2007 (het volledige BBL-nieuw-bezit) zoals afgesproken in commissie Jansen-1;
- de volledige Rijksgronden (BBL-oud-bezit; m.u.v. de bufferzonegronden van het Ministerie van I&M) zoals verdeel in commissie Jansen-2 (na bovengenoemde betaling);
- de beschikking over het BBL-oud saldo, i.c. op 1 januari 2013 € 5,4 mln;
- de structurele verdeling van de € 200,- miljoen tot en met 2027 over de provincies: voor Utrecht komt dit neer op totaal gemiddeld € 18,2 mln/jr (€16,1 mln / jr vanaf 2014 en € 2,1 mln / jr vanaf 2015) toegevoegd aan het Provinciefonds;
- provinciale middelen voor natuur .

Met bovengenoemde afspraken is de verwachting nadrukkelijk dat er voor de Provincie Utrecht voldoende perspectief wordt geboden om de ontwikkelopgave, en daarmee gemaakte afspraken met de partners van het Akkoord van Utrecht, respectievelijk het Rijk en Europa binnen de afgesproken termijn te realiseren.

De bestuursovereenkomst is op 26 september 2013 onder het voorbehoud van goedkeuring PS getekend. Gedeputeerde Krol heeft daartoe het mandaat van Gedeputeerde Staten gekregen.

Een tijdige besluitvorming is noodzakelijk om al in 2013 een eerste (aan)betaling (i.c. € 5,9 mln) aan het Ministerie te kunnen verrichten.

Om de voorgenomen EHS-doelstellingen te realiseren zal in het kader van de provinciale grondstrategie een uitwerking van de verkoopstrategie opgesteld moeten worden, met als doel dat vervreemding van grond plaatsvindt met het doel om de met het rijk overeengekomen natuuropgaven te realiseren.

Financiële consequenties

Het voorstel past binnen het Handelingskader Revolverend Fonds voor onroerend goed aan- en verkopen in het kader van ILG/AVP en met de geprognoseerde ruimte binnen de limiet van € 50 mln. kan voorgenoemd kasritme (totaal € 27,1 mln.) worden voorgefinancierd. Hiermee wordt wel de druk opgevoerd om gronden ook daadwerkelijk te verkopen. Naar verwachting is de in het Revolverend Fonds opgenomen risico-reservering (€ 5,0 mln) voldoende om de onder kanttekeningen genoemde risico's (onderhoudsrisico's, verkoopprijsrisico's en risico's bij verontreinigingen) op te vangen.

De bijdrage van € 2,48 mln. aan Drenthe kan betaald worden uit het saldo BBL dat per 1 januari 2013 ad. € 5,4 mln. bedraagt. Het restant kan worden gebruikt ter dekking van de aankopen BBL-oud.

Het aanschaffen van de gronden is niet zonder financieel risico; tevens hebben de aan te schaffen gronden extra beheers- en onderhoudskosten. Tegenover de beheers- en onderhoudskosten staan voldoende pachtopbrengsten van de gronden. Indien er onvoldoende dekking uit de pacht is voor het beheer en onderhoud of als er door risico's extra kosten zijn, dan worden deze in eerste instantie opgevangen uit het batig saldo van de verkoop van de gronden. In tweede instantie worden tekorten binnen het AVP-budget opgevangen. Mocht het binnen het AVP-budget opgevangen worden, dan kan dit er voor zorgen dat de EHS-doelstellingen niet volledig kunnen worden gerealiseerd.

Bij de Voorjaarsnota 2014 wordt voorgesteld aan de Staten om de toevoegingen aan de uitkering van het Provinciefonds voor natuurdoelstellingen en uitvoering DLG in de begroting te verwerken.

Bestuurlijke dilemma's / politieke gevoeligheid

Zie onder overwogen oplossingsrichtingen

Overwogen oplossingsrichtingen en alternatieven

Met de ondertekening van de Hoofdlijnennotitie komt een einde aan een lange discussie met het Rijk over het beschikbaar komen van extra middelen voor natuurbeleid. Afzien van deze afspraak, waarin de Provincie Utrecht in totaal € 29,5 miljoen betaalt, zou betekenen dat de Provincie Utrecht een jaarlijks bedrag t/m 2027 van € 18,2 mln / jaar zou mislopen en zich binnen interprovinciaal verband buiten de in het IPO-bestuur geaccordeerde afspraken opstelt. Tevens zou dat ertoe leiden dat de realisatie van natuurdoelstellingen, die in feite vanaf de brief van het Kabinet Rutte-1 van 20 oktober 2010, nog steeds niet volledig opgepakt kan worden.

Voorgesteld wordt de in de Bestuursovereenkomst Grond gemaakte financiële afspraken vast te stellen.

Gedeputeerde Staten,
Voorzitter,

Secretaris,

Besluit tot vaststelling van de afspraken in de Bestuursovereenkomst Grond

Provinciale Staten van Utrecht in vergadering bijeen op maandag 4 november 2013;

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 24 september 2013, afdeling UFL, nummer 80EBC010;

Gelezen de inhoud van de Hoofdlijnennotitie Natuur en de Bestuursovereenkomst Grond;

Overwegende dat het natuurbeleid met het Bestuursakkoord Natuur een kerntaak van de provincie is geworden; dat met de voornemens in de Hoofdlijnennotitie de provincie beter in staat is om de ambities van het Akkoord van Utrecht en Natuurbeleid 2.0 te realiseren en dat grond een belangrijk instrument is om de natuurdoelstellingen te realiseren;

Gelet op artikelen 158, 167 en 176 van de Provinciewet;

Besluiten:

▪ ARTIKEL 1

Vast te stellen dat van de zijde van PS geen substantiële wensen of bedenkingen bestaan ten aanzien van de inhoud van de Bestuursovereenkomst Grond.

▪ ARTIKEL 2

Een financiële bijdrage van € 27,1 mln via het bijbehorend kasritme beschikbaar te stellen voor het ter beschikking krijgen van 669 ha BBL- oud en dit voor te financieren uit het Revolverend Fonds voor onroerend goed aan- en verkopen in het kader van ILG/AVP.

▪ ARTIKEL 3

Een bedrag van € 2,48 mln via het bijbehorend kasritme beschikbaar stellen aan de Provincie Drenthe vanuit het beschikbare BBL-oud saldo.

▪ ARTIKEL 4

Gedeputeerde Staten te verzoeken een strategie op de verkoop van gronden voor te bereiden, waarin tot doel wordt gesteld dat vervreemding plaatsvindt ter dekking van het Natuurpact. Deze strategie dient uiterlijk voorjaar 2014 gereed te zijn.

Voorzitter,

1. Wettelijke grondslag

De wet inrichting landelijk gebied. (WILG)
Artikelen 158, 167 en 176 van de Provinciewet

2. Beoogd effect

De provincie krijgt gefaseerd de volledige beschikking over het BBL-oud-bezit. Daardoor kan de provincie op een effectievere wijze invulling geven aan de realisatie van het natuurbeleid.

3. Argumenten

- Met de afspraken in de bestuursovereenkomst grond komt de inzet van het BBL-bezit vrijwel volledig bij de provincie te liggen. Hierdoor kan de provincie het instrument grond effectiever inzetten.
- Met de nieuwe afspraken over grond en de extra middelen die het rijk via het Provinciefonds beschikbaar stelt, is de provincie in de gelegenheid om de verantwoordelijkheid t.a.v. het natuurbeleid op een effectieve manier in te vullen.
- De natuurambities die zijn geformuleerd in de hoofdlijnennotitie sluiten goed aan bij de provinciale ambities in Natuurbeleid 2.0 en het Akkoord van Utrecht

4. Kanttekeningen

Wij verwachten dat de opbrengsten van de gronden minstens gelijk zijn aan de kosten van de gronden. Er is een opdracht uitgezet om de gronden te taxeren. Het risico is dat de opbrengsten van de gronden lager uitvallen dan de kosten. Mochten de opbrengsten tegenvallen dan is dat uiteindelijk geen financieel risico maar het risico dat onze EHS-doelen niet worden gerealiseerd.

5. Financiën

Het voorstel is passend binnen het Handelingskader Revolverend Fonds voor onroerend goed aan- en verkopen in het kader van ILG/AVP en met de geprognosticeerde ruimte binnen de limiet van € 50 mln. kan voorgenoemd kasritme (totaal € 27,1 mln.) worden voorgefinancierd. Hiermee wordt wel de druk opgevoerd om gronden ook daadwerkelijk te verkopen.

De bijdrage van € 2,48 mln. aan Drenthe kan betaald worden uit het saldo BBL dat per 1 januari 2013 ad. € 5,4 mln. bedraagt. Het restant kan worden gebruikt ter dekking van de aankopen BBL-oud.

Het aanschaffen van de gronden is niet zonder financieel risico; tevens hebben de aan te schaffen gronden extra beheers- en onderhoudskosten. Tegenover de beheers- en onderhoudskosten staan voldoende pachtopbrengsten van de gronden. Indien er onvoldoende dekking uit de pacht is voor het beheer en onderhoud of als er door risico's extra kosten zijn, dan worden deze in eerste instantie opgevangen uit het batig saldo van de verkoop van de gronden. In tweede instantie worden tekorten binnen het AVP-budget opgevangen. Mocht het binnen het AVP-budget opgevangen worden, dan kan dit er voor zorgen dat de EHS-doelstellingen niet volledig kunnen worden gerealiseerd.

De betalingen aan het Rijk heeft een negatief effect op ons tekort van het EMU-saldo (Wet hof) en een positieve invloed op het EMU-saldo van het Rijk. Op macroniveau heeft de betaling aan het Rijk geen effect op het EMU-saldo. Het is van belang dat het IPO zich bij de gesprekken over de "financiële verhoudingen" blijft inzetten dat in het toegestane EMU-saldo tekort deze transactie aan het Rijk niet meetelt.

Bij de Voorjaarsnota 2014 wordt voorgesteld aan de Staten om de toevoegingen aan de uitkering van het Provinciefonds voor natuurdoelstellingen en uitvoering DLG in de begroting te verwerken.

6. Realisatie

Als uitvloeisel van de ondertekening wordt een vaststellingsovereenkomst voorbereid en ter ondertekening aan GS voorgelegd waarmee de Provincie de beschikking krijgt over het BBL-oud bezit. Daarna kan betaling aan het Ministerie van EZ en de provincie Drenthe plaatsvinden.

7. Juridisch

Het betreft niet alleen bestuurlijke afspraken in (die GS als bestuursorgaan raken), maar ook "harde" privaatrechtelijke verplichtingen zijn opgenomen, die de rechtspersoon Provincie Utrecht binden.

Op dit besluit is de zogeheten 'voorhangprocedure' van toepassing, volgens Provinciewet artikel 167. Dat betekent dat GS alleen een (privaatrechtelijke) overeenkomst met een dusdanige omvang kunnen sluiten, nadat PS de mogelijkheid hebben gehad om eventuele wensen en bedenkingen te zake ter kennis van Gedeputeerde Staten hebben kunnen brengen.

8. Europa

Op basis van de hoofdlijnotitie en het bestuursovereenkomst Grond is de provincie in staat om de natuuropgaven, die volgen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura2000) en het deel van de opgaven van de Kaderrichtlijn Water dat gekoppeld is aan de EHS te realiseren.

9. Communicatie

Communicatie vindt plaats met een persbericht na besluitvorming in Provinciale Staten. Op 18 september heeft een presentatie van de hoofdlijnennotitie aan de pers plaatsgevonden.

10. Bijlagen

1. Hoofdlijnennotitie Natuur, incl. financiële onderbouwing
2. Overeenkomst provincies/IPO en Manifestpartijen
3. Bestuursovereenkomst Grond
4. Advies Commissie Jansen-2

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Op dit besluit is de zogeheten 'voorhangprocedure' van toepassing, volgens Provinciewet artikel 167. Dat betekent dat GS alleen een (privaatrechtelijke) overeenkomst met een dusdanige omvang kunnen sluiten, nadat PS de mogelijkheid hebben gehad om eventuele wensen en bedenkingen te zake ter kennis van Gedeputeerde Staten hebben kunnen brengen.

Artikel 2

De provincies betalen conform de afspraken in de Bestuursovereenkomst Grond het Ministerie van EZ in termijnen een bedrag van € 160 mln om het economisch eigendom van de betreffende grond te verkrijgen. Voor de provincie Utrecht betreft het een bedrag van € 27,1 mln.

Artikel 3

In het Advies van de Commissie Jansen-1 is gebleken dat er in die provincie onvoldoende BBL-oud-grond ligt om de voor die provincie geldende ontwikkelopgave te realiseren. Daarom heeft de Commissie geconstateerd dat de andere provincies grond beschikbaar moeten stellen voor de ontwikkelopgave in de provincie Drenthe. De Commissie Jansen-2 heeft deze bijdrage vertaald in een financiële bijdrage. Voor de provincie Utrecht betreft het een bedrag van € 2,48 mln, te betalen in 4 gelijke jaartermijnen vanaf 1 januari 2014.